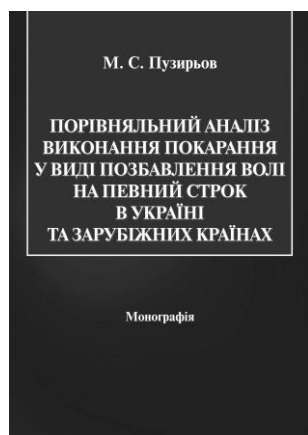

РЕЦЕНЗІЇ

Андрій Савченко,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

Сучасна книга з кримінально-виконавчої компаративістики (рецензія на монографію М. С. Пузир'ова «Порівняльний аналіз виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні та зарубіжних країнах»*)

Новітні тенденції у сфері реформування кримінально-виконавчої системи України характеризуються пошуком прогресивних форм і методів виправного впливу на засуджених, впровадженням нових засобів виправлення і ресоціалізації засуджених.

Запровадження у 2015 р. до вітчизняної системи кримінальної юстиції інституту пробації (яка разом із тим доповнила перелік основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених), утворення у 2017 р. державних установ «Адміністрація Державної кримінально-виконавчої

служби», «Центр пробації», реєстрація у 2017 р. проекту Закону України «Про пенітенціарну систему» засвідчують прагнення Міністерства юстиції України щодо поступової трансформації вітчизняної кримінально-виконавчої системи в пенітенціарну систему європейського зразка.

Одним із резервів пошуку, обґрунтування й запровадження прогресивних напрямів державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації є позитивний зарубіжний досвід. Вивчення відповідного досвіду крізь призму формулювання науково виважених

* Пузир'ов М. С. Порівняльний аналіз виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні та зарубіжних країнах: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2018. 514 с.

пропозицій щодо можливості його впровадження в Україні є предметом перспективного напряму розвитку вітчизняної пенітенціарної науки – порівняльного кримінально-виконавчого права.

Доречно зазначити, що порівняльне кримінально-виконавче право на теренах як України, так і країн СНД, не отримало такого розроблення, як, наприклад, кримінально-правова компаративістика. Водночас справедливим є висновок автора рецензованої монографії про те, що порівняльні дослідження в галузі кримінально-виконавчого права цілком можливі й мають добру перспективу. По-перше, вони сприяють зближенню теоретичних позицій учених різних країн у розкритті природи складних соціально-правових категорій (кримінально-виконавча (пенітенціарна) система, виправлення, ресоціалізація, реінтеграція, каяття тощо). По-друге, впровадження результатів відповідних порівняльних досліджень у правотворчу й правозастосовну діяльність сприяє удосконаленню теоретико-прикладних засад формування та реалізації кримінально-виконавчої політики в кожній державі та зміцненню міжнародного співробітництва за вказаним напрямом.

У цьому зв'язку монографія М. С. Пузирьова «Порівняльний аналіз виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні та зарубіжних країнах» є логічним продовженням наукових розвідок у сфері кримінально-виконавчої компаративістики, здійснених у низці праць, а саме: навчальному посібнику «Порівняльне кримінально-виконавче право» (автори: І. Г. Богатирьов, І. М. Копотун, М. С. Пузирьов; 2013 р.), монографії «Доктрина пенітенціарного права України» (автори: І. Г. Богатирьов, М. С. Пузирьов, О. О. Шкута; 2017 р.), а також ряді дисертацій та монографій із кримінально-виконавчої проблематики, котрі серед складових методологічного ін-

струментарію дослідження містять порівняльно-правовий метод.

Монографічне дослідження щодо порівняльного аналізу виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк у державах романо-германської (Федеративній Республіці Німеччина, Франції, Швейцарії), англо-американської (Англії та Уельсі, Сполучених Штатах Америки, Канаді), скандинавської (Норвегії, Швеції, Фінляндії) правових сімей та Україні, в якому сформульовані науково обгрунтовані пропозиції щодо удосконалення кримінально-виконавчого законодавства, виконуються у вітчизняній науці кримінально-виконавчого права вперше.

Автором монографії справедливо наголошується, що порівняльні дослідження в галузі кримінально-виконавчого права виступають науково обгрунтованою основою сучасних процесів реформування кримінально-виконавчої системи України під егідою Міністерства юстиції. Такі дослідження відзначаються як теоретичною цінністю, так і прикладним значенням.

Методологічна база дослідження включає низку загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання. Репрезентативності проведеному М. С. Пузирьовим компаративному дослідженню надає використання значної кількості іншомовних (переважно англомовних) джерел (їх 150), що засвідчує знання автором іноземної мови, котре є неодмінною передумовою проведення порівняльно-правових пошуків на високому науковому рівні.

«Наукове серце» монографії М. С. Пузирьова втілюється у змісті п'ятого розділу дослідження, присвяченого розробленню шляхів впровадження позитивного зарубіжного досвіду виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, та відповідних висновках.

Заслуговує на увагу зміст додатків «А» і «Б» до монографії, в яких автором сформовано узагальнення результатів анкетування вітчизняних

учених у сфері пенітенціарної науки та пов'язаних із нею галузей (90 осіб із науковими ступенями доктора філософії або доктора права) та практичних працівників правозастосовних і правозахисних інституцій (800 осіб).

Низка висновків і пропозицій, сформульованих М. С. Пузирьовим, заслуговують схвалення і підтримки, а саме: 1) запровадження в законодавство України інституту скорочення строку покарання сприятиме більш послідовній реалізації принципів гуманізму, диференціації та індивідуалізації виконання покарань, раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослукняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом; 2) недоцільність запровадження приватних установ виконання покарань до кримінально-виконавчої системи України; 3) запровадження інституту пробаційного нагляду за особами, умовно-достроково звільненими від відбування покарання (протягом невідбутої частини покарання).

Теоретичні положення монографії можуть сприяти удосконаленню освітнього процесу при викладанні навчальної дисципліни «Кримінально-виконавче право», розробленні та викладанні спецкурсів «Кримінально-виконавче право зарубіжних країн», «Порівняльне кримінально-

виконавче право», «Міжнародна пенітенціарна педогогія».

Водночас ряд положень монографічного дослідження (зокрема щодо визнання праці обов'язком засуджених до позбавлення волі, постановки на порядок денний сучасної науки кримінально-виконавчого права питання про розроблення Основ пенітенціарного законодавства, а на їх основі – Пенітенціарного кодексу України) створює підґрунтя для наукової дискусії. При цьому переконані, що від розвитку наукової дискусії за вказаними напрямками наука кримінально-виконавчого права лише виграє, поповнившись новими науковими розробками.

Загалом аналіз змісту монографії М. С. Пузирьова «Порівняльний аналіз виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні та зарубіжних країнах» надає підстави для висновку, що автором піднято ряд актуальних проблем науки кримінально-виконавчого права, запропоновано власні шляхи їх розв'язання, сформульовано низку пропозицій, які визначаються науковою новизною та є значущими для законодавця у процесі розроблення проектів відповідних законів про внесення змін до кримінально-виконавчого законодавства України з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду.